

Стаття надійшла до редакції 16.07.13

Ивашиків-Ващук О., аспірат,
Львов. нац. ун-т імені Івана Франко, Львов

ЛЕКСИЧЕСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕКСТА ИДИЛЛИЙ ФЕОКРИТА (на материале II, XIV и XV идиллий)

В статье говорится про мимические произведения Феокрита, в лексической структуре которых выделяются макроконцепты “человек и природа”, которые представлены соответствующими тематическими полями, группами и рядами.

Ключевые слова: Феокрит, мим, макроконцепт, тематическое поле, группа, ряд, синонимический ряд.

Ivashkiv-Vashchuk O., post-graduate,
Ivan Franko Lviv national university, Lviv

LEXICAL ORGANIZATION OF THE TEXT IDYLLS BY THEOCRITUS (on the material of the II, XIV and XV idylls)

The article deals with mimetical works of Theocritus. Macroconcepts “man and nature” have been determined in their lexical structure. These macroconcepts are represented in corresponding thematic fields, groups and rows.

Key words: Theocritus, mime, macroconcept, thematic field, group, row, synonymic row.

УДК 81'342=134.2

О. Кеба, асистент,
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРИРОДА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ПЕРЕДНЬОЯЗИКОВИМ ВІБРАНТОМ ТА ЙОГО АЛЬТЕРНАТИВНИМИ ФОРМАМИ

Стаття присвячена проблемі варіативності лінгвального вібранта у незалежних лінгвістичних системах. Розглядається природа існуючих взаємозв'язків між передньоязиковим вібрантом та його варіативними формами. Автор приходить до висновку, що апікальний варіант вібранта /r/ є центральним елементом класу лінгвальних вібрантів. Для розуміння природи існуючих взаємозв'язків між передньоязиковим вібрантом та його варіативними формами, фундаментальним є перцептивний критерій. Чим більше пов'язані дві фонемі під час визначення їх акустичних характеристик, тим більша ймовірність їх чергування.

Ключові слова: ротичні звуки, лінгвальний вібрант, апікальний альвеолярний вібрант, увулярний вібрант.

© О. Кеба, 2013

Актуальність статті зумовлена сучасними потребами уніфікованого опису звукових типів мов світу, що поставили питання про впровадження нової класифікації, яка здатна була б відобразити всі існуючі у мовах типи звуків. При описі фонетичного інвентаря вібрантів необхідно враховувати не тільки кількісний склад, але й субстанціальні характеристики творення. **Метою** даної статті є визначити можливий критерій для з'ясування природи існуючих взаємозв'язків між різними реалізаціями лінгвального вібранта. **Об'єктом** дослідження є тенденції у варіюванні вібрантів у незалежних лінгвістичних системах, а **предметом** – функціональний взаємозв'язок між різними реалізаціями дрижачих фонем.

З'ясування природи вібрантів (дрижачих звуків) належить до найбільш дискусійних питань загальної фонетики. Вони завжди привертали увагу фонетистів і ставали об'єктом численних досліджень. У фонетичній літературі клас дрижачих звуків об'єднується також під назвою *ротичні звуки* [1; 2; 3; 4; 5] або *звуки* [r] [1], [r]-*звуки* [6], *r-подібні звуки* [7]. Поняття *ротичні звуки* був запроваджений для позначення звуків, що виконують однакові фонологічні функції або мають певні подібні фонологічні характеристики у різних мовах [8: 335].

Система вібрантів кожної мови характеризується набором специфічних артикуляторно-акустичних ознак. Мовна традиція визначає ту або іншу фонетичну характеристику фонем, що входить до складу даної мови. Незважаючи на те, що існує величезна варіативність цього звуку, єдність групи (тобто всіх варіантів /r/) спирається в основному на історичний зв'язок її елементів та на вибір літери “r” як їх загального представника [1]. Оскільки дослідження *r- звуків* у мовах світу свідчать про те, що для них не існує ні спільного артикуляторного корелята з фонетичної точки зору М. Ліндау (1985) [9: 11], ні спільного знаменника в акустичній сфері, як показують дослідження М. Ліндау (1985) [9: 11].

Існують такі найбільш розповсюджені види r-подібних звуків [1: 215–245]:

1) *Вібрант; дрижачий; вібруючий, багатодударний вібрант*. Звук, під час реалізації якого повітряний струмінь переривається кілька разів, як тільки один з органів артикуляції (зазвичай, кінчик язика або увула) вібрують, закриваючи або відкриваючи вихід повітря. Для позначення цього звуку вживаються терміни-англіцизми *trill*; *trilled sound* (дрижачий) та *roll*, *rolled*, *rolled sound* (різноголосий, розкотистий r) [10: 47]. Якщо *trill* реалізується *кінчиком язика*, що торкається верхньої альвеоли, він називається *анікальний альвеолярний trill*, якому в МФА відповідає символ [r] Якщо *trill* реалізується *увулою*, що торкається задньої частини язика, він отримує назву *увулярний trill*, якому у МФА відповідає символ [R] [7: 448-449]. Цей тип вібранта класифікується як лінгвальний вібрант (*lingual trill*). *Білабіальний trill* описаний М.І. Матусевич [11] як шумний губногубний дрижачий не вважається ротичним звуком.

2) *Одноударний вібрант*. При вимові цих звуків прохід струменя повітря перекривається на дуже короткий час за допомогою поштовху (англ. *tap*) або торкання (англ. *flap*) кінчика або передньої частини язика. На відміну від *trill* під час їх реалізації відбувається лише одне коротке переривання виходу повітряного струменя. Іноді такі приголосні називають *хлопками* [7: 280-282]. В МФА для цього звуку вживається символ [ɾ].

Різні реалізації *r- звуків* у різних мовах є проявом функціонального взаємозв'язку між ним, що об'єднує їх в один фонологічний клас, не зважаючи на гетерогенність, яку

вони мають під час фонетичної реалізації [12: 187]. У сучасній лінгвістиці продовжуються пошуки ключових фонетичних особливостей, які б поєднали *r*- звуки у єдиний клас фонем [1: 13]. Проте, ще не виокремлений єдиний фізіологічний параметр, який характеризує /*r*/ у своїх багатьох варіаціях. Варіативність є однією з фундаментальних властивостей мови і становить собою об'єктивне явище притаманне всім мовним рівням. Найбільш яскраво вона проявляється на фонологічному рівні, де завдяки суворо обмеженій множинності одиниць легко простежити кількісні та якісні модифікації звукових репрезентантів у реалізації [9: 8].

Такі варіанти лінгвального вібранта як дзвінкий альвеолярний вібрант /*r*/, палатальний ретрофлексний апроксимант /*ɻ*/ та дзвінкий велярний фрикативний /*R*/ охоплюють ряд артикуляційних ознак, і той факт, що вони можуть приховувати якийсь категоріальний взаємозв'язок, орфографічно може залишатися непомітним. Така варіативність може бути проявом різних способів вираження /*r*/ як класу звуків у незалежних лінгвістичних системах. Проявом цього є, наприклад, значна різниця між /*r*/ американського варіанту англійської мови та відповідною фонемою у німецькій мові [12: 187]. Однак, подібна варіативність часто призводить до чергування в рамках єдиної фонemi /*r*/ в конкретній мові. Іспанський багатоударний вібрант, наприклад, відтворюється варіативно, як альвеолярний багатоударний вібрант у Північній Іспанії [13: 121], шиплячий (сибілянт) закритий в гірських зонах Латинської Америки [14: 409] та велярний варіант на Карибському півострові [15: 91].

Натомість, Мона Ліндау описує ротичні елементи, які є взаємопов'язаними деякими акустичними властивостями у споріднених мовах [16: 166]. Акустична характеристика вібрантів виникає у послідовності вібраційних рухів, що виникають внаслідок швидкого безперервного відкриття і закриття голосового тракту. Мовленнєвий рух, який призводить до такої моделі відбувається за допомогою вібраційних рухів губ, язика (кінчиком або передньої частини) або увули, — найбільш рухомих артикуляторів [17: 49]. Ліндау стверджує, що завдяки схожості цього пульсуючого шуму можна пояснити варіативність вібрантів при переході /*r*/ > /*R*/ у французькій, німецькій та шведській мовах [16: 166]. Якщо б схожість акустичного сигналу була вирішальним фактором зміни, не можна було б пояснити, чому апікальний вібрант /*r*/ не міг би чергуватися з губно-губним вібрантом /*B*/. Однак, варіативність /*r*/ > /*B*/ не зафіксована у літературі. Поясненням є той факт, що до класу ротичних належать фонemi, які артикулюються язиковим рухом. Навіть, якщо гіпотеза варіативності обумовлена схожістю сприйняття на слух була б обмежена лінгвальними вібрантами, це не пояснило б, чому /*r*/ досить часто чергується з увулярним вібрантом. Акустична схожість між передньоязиковими та задньоязиковими вібрантами полягає у високих показниках третьої форманти у обох, що важливо лише для варіативності /*r*/ та /*R*/. Лише одні акустичні прояви не можуть пояснити, чому відбувається варіативність /*r*/ > /*R*/ і навпаки. Якщо така варіативність відображає лише прояв /*r*/ у премовах, то ніхто не зможе пояснити, чому похідний /*R*/, який набув такого розповсюдження не повертається до апікальної артикуляції. Отже, таке фізіологічне послаблення зусиль, внаслідок якого /*R*/ перетворюється на невібрант має відобразитися у зміні вібранта в напрямку від кінчика язика до увулярної артикуляції [R].

Зміна у реалізації лінгвального вібранта з апікальної артикуляції на увулярну зустрічається у більшості західноєвропейських мов, включаючи діалекти іспанської, порту-

гальської, французької, італійської, німецької та провансальської мов [18: 46-47]. В деяких випадках /R/ представляє розповсюджену форму (наприклад, паризька французька мова, східна шведська), в той час як в інших випадках вважається відхиленням від норми (наприклад, іспанська мова Карибських островів, північна італійська, бразильська, португальська). Ліндау стверджує, що якщо така варіативність є узагальненою, то /R/ часто послаблюється до увулярного (або велярного) апроксиманта або фрикативного [16: 166].

Ліндау звертається до акустичного критерію для угруповання різних ротичних фонем в єдиний клас, що є логічним і зрозумілим. Перцептивна схожість варіантів фонем /r/ не виключає можливості ймовірного чергування: чим більше пов'язані дві фонемі під час визначення їхніх акустичних характеристик, тим більша ймовірність їх чергування (наприклад, [r] займає більший акустичний простір, і тому чергується частіше з [R] ніж з [x]). Проте, лише одні акустичні властивості не здатні пояснити природу взаємозв'язку різних варіантів /r/, так само як вони не можуть виявити напрямки у реалізації даних чергувань [12: 187]. Виключно акустичний аналіз ротичних фонем, здійснений Ліндау (1985), розкриває багато цікавих фактів, пов'язаних з реалізацією вібрантів. Але пояснення їх стає очевидним лише за умови розгляду їх в аспекті мовлення. Під час аналізу мовлення необхідно обов'язково розглядати всі аспекти реалізації, що впливають на перехід від абстрактних мовних форм у конкретні мовленнєві одиниці, які несуть у собі зміст [12: 187]. Акустична структура вібрантів виявляється у присутності ознак голосових формант, які перериваються короткими періодами пауз. Аналіз спектрального зображення вібрантів показує, що вони виявляються майже незмінними і не підлягають коартикуляційним впливам суміжних звуків [19: 277]. Виключний статус вібрантів не можна пояснити, виходячи лише з вивчення перцептивних властивостей, взятих з акустичного сигналу. Згідно з квантовою теорією мовлення, інвентар звуків надає перевагу окремим одиницям, які представляють дистинктивну перцептивну якість у великому діапазоні акустичного простору і призводять до швидких змін у структурі шляхом чітко визначених меж [20: 40]. Вивчення відтінків фонем є дуже цікавим в плані фонетичної еволюції мови. «Важливість вивчення відтінків в тому, що тільки таким шляхом фонологічна система перестає бути мертвою схемою і набуває динамічності. Ми побачимо систему такою, якою вона є, і зможемо передбачити, що з нею станеться, як вона буде розвиватися» [21: 250]. Як стверджує Ладефодж та його однодумці [17: 49] лінгвальний вібрант (*lingual trill*) є досить рідкісним мовленнєвим явищем. Меддісон, досліджуючи фонетичні системи мов світу, віднайшов їх у менш ніж 20 відсотках звукового інвентаря мов, які він дослідив [22: 83]. Проте, Ліндау зазначає, що цей показник, суперечливий, оскільки багато мовців вимовляють його варіативно, як одноударний вібрант та апроксимант, а деякі не вимовляють його як вібрант взагалі [16:161]. Можливо, завдяки такій алофонічній варіативності, вібранти мають статус особливих звуків в межах тієї мови, яка вивчається. Наприклад, апікальний вібрант в іспанській мові виступає як єдина характеристика вимови і він є однаково складним як для вимови носія мови, так і для того, хто вчиться його вимовляти [23: 361].

При відтворенні лінгвального вібранта (*lingual trill*) відбувається складна взаємодія механічних та кінетичних процесів. Багатоударні вібранти реалізуються за допомогою механізму схожого на аеродинамічний – м'язово-еластичний механізм творення звуку. Передня частина язика або кінчик язика піднесений до альвеол у злегка вигнутій формі.

Тиск при контакті цих органів відносно слабкий, але тиск повітря у ротовій порожнині швидко зростає. Потік повітря, що швидко рухається, виходить через щілину, а сукупність еластичних м'язів напружується і дія ефекту Бернуллі на потік повітря допомагає дуже швидко повернути спинку язика у висхідне положення. Потім цей цикл повторюється поки утримуються звуження каналу і рух повітря [24: 219]. Той факт, що /r/ зазвичай чергується з увулярними вібрантами і досить рідко з губно-губними та ламінальними вібрантами (laminal vibrants), у більшості випадків є наслідком реалізації артикуляційного налаштування в аеродинамічному режимі. Фонетичне відтворення показує, що ефективність вібрації кінчика язика залежить від повітряного струменя, протистояння та власне контролю кінчика язика [25: 2903]. Пояснення тенденцій у чергуванні, беручи до уваги артикуляцію кінчиком язика та увулярні варіанти, впливає з розгляду схожих біомеханічних принципів. Ефективність апікальної вібрації може бути досягнута компенсаторним скороченням постдорсальної частини язика, а увулярний вібрант не потребує такої акомодатії кінчика язика під час артикуляції [12: 187].

Взаємозв'язок між сприйняттям мовленнєвого сигналу і фонетичною класифікацією обумовлене здатністю заглибитись в суть самого процесу, шляхом якого мова зашифровується і розшифровується [20] і пояснює у цілому моделі у фонологічній системі [26: 217]. Акустичні параметри, які пов'язують *r*-звуки чітко встановлюють апікальний варіант вібранта /r/ центральним класовим елементом. Цей вібрант частково співпадає з перцептивним простором більшої кількості ротичних фонем через його багатовимірні аспекти і схожість до акустичного простору оточуючих елементів. Однак, користь перцептивного критерію у поясненні реалізації ротичних фонем, артикуляції та аеродинамічних принципів є фундаментальними для повного розуміння природи існуючих взаємозв'язків між передньоязиковим вібрantom та його варіативними формами. Ключові аспекти у реалізації /r/ можна вирішити за допомогою теорій аналізу артикуляційної активності, що пояснює акустичну інформацію доступну для реципієнтів.

Висновки. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки задача співвіднесеності [г]-звуків до певної категорії приголосних є невирішеною, оскільки не існує спільного знаменника для встановлення їх визначальних артикуляторних та акустичних характеристик, зважаючи на їх величезну варіативну різноманітність. Лінгвальний вібрант є рідкісним мовленнєвим явищем, оскільки більшість мовців вимовляють його варіативно як одноударний вібрант та апроксимант, а деякі не вимовляють його як вібрант взагалі. Акустичні параметри дозволяють встановити, що апікальний варіант вібранта /r/ є центральним елементом класу лінгвальних дрижачих фонем. Для розуміння природи існуючих взаємозв'язків між передньоязиковим вібрantom та його варіативними формами, фундаментальним є перцептивний критерій. Чим більше пов'язані дві фонемі під час визначення їх акустичних характеристик, тим більша ймовірність їх чергування.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні варіативної реалізації вібрانتів сучасної іспанської мови, на основі фізіологічних критеріїв та перцептивних властивостей акустичного сигналу, які власне впливають на структуру звукових моделей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Ladefoged P. y Maddieson I.* The sounds of the World's Languages / Peter Ladefoged, Ian Maddieson. – Oxford: Blackwell, 1996. – 425p. ISBN: 0631198156.
2. *Guitart J.M.* Sonido y sentido. Teoría y práctica de la pronunciación del español con audio CD / Jorge M. Guitart. – Georgetown studies in Spanish linguistics, Washington D.C.: Georgetown University Press, 2004 – 322 p. ISBN: 1-58901-026-4.
3. *Harris J.W.* Fonología generativa del español / James Wesley Harris. – Barcelona: Planeta, 1975. – 404 p.
4. *Bradley T.* “On the Distribution of Rhotics in Iberian Romance Languages”, presentado en Linguistic Symposium on Romance Languages / Travis Bradley. Universidad de Florida, Gainesville: Florida. 2000.
5. *Martínez C.E.* Manual de fonética española. Articulaciones y sonidos del español / Eugenio Martínez Celdrán, Ana M. Fernández Planas. – [1ª edición.]. – Barcelona: Editorial Ariel, S.A., 2007. – 256 p. ISBN: 978-84-344-8272-2
6. *Лосева Е.В.* Формирование многоязычной фонетической базы данных (применительно к речевой реализации вибрантов): автореф дис. на соискание учён. степени канд. филол. наук: спец.10.02.21 – Прикладная и математическая лингвистика / Елена Викторовна Лосева; Московский государственный лингвистический университет. – М., 2006. – 24 с.
7. *Кодзасов. С.В., Кривнова. О.Ф.* Общая фонетика: [учебник] / Сандро Васильевич Кодзасов, Ольга Федоровна Кривнова. – М.: Рос. гос. гуманит. ун-тет, 2001. – 591 с. ISBN: 5-7281-0347-2.
8. *Wiese R.* “The phonology of /r/”. Distinctive Feature Theory, ed. By Tracy Alan Hall / Wiese Richard. Berlin: Mouton de Gruyter. 2001. – pp.: 335-368. ISBN: 3-11-017033-7.
9. *Васильченко О. Г.* Функціонування алофонів фонеми /r/ у мовленні дикторів Німеччини 1923-2003 рр. (інструментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови” / Олена Германівна Васильченко; Одеськ. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2004.– 24 с.
10. *Pamies B. A.* Guía básica de fonética y fonología / Antonio Pamies Bertrán, Olga Mijailovna Kálustova. – Granada: Método, 2000. – 170 p. ISBN: 9788479331788.
11. *Матусевич М.И.* Введение в общую фонетику: [учеб.] / Матусевич Маргарита Ивановна. – М.: Учпедгиз, 1959. – 234 с.
12. *Kirk A.W.* Variability in lingual vibrants: changes in the story of /r/. / Kirk A. Widdison. – Great Britain: Pergamon, 1997. – pp. 187-193. PII: S0271-5309(97)00011-6.
13. *Navarro Tomás T.* Manual de pronunciación española / Tomás Navarro T. – Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1991 – 326 p. ISBN: 8400070968.
14. *Cardenas Daniel N.* The geographic distribution of the assibilated R, RR in Spanish America / Cardenas Daniel N. – Orbis 7, 1958 – pp. 407-410.
15. *Canfield Lincoln D.* La Pronunciación del Español en América / Canfield Lincoln Delos. – Instituto Caro y Cuervo, Bogota, 1962. – pp. 89-91.
16. *Lindau M.* “The story of /r/” / Mona Lindau. Phonetic Linguistics. Essays in Honour of Peter Ladefoged. – [3ª edición] – Acad. Press, 1985 – pp. 157-168. ISBN: 0122689909.
17. *Liberman A., Cooper F., Shankweiler D. and Studdert-Kennedy M.* Perception of the speech code. Psychological Review 74, 1967. – 431-461.

18. *Malmberg B.* Phonetics / Bertil Malmberg. – New York: Dover, 1963. – pp.: 46-47.
19. *Recasens, D.* On the production characteristics of apicoalveolar taps and trills. Journal of Phonetics, 19 / Daniel Recasens Vives. – 1991, pp. 267-280.
20. *Stevens K.N.* On the quantal nature of speech. Journal of Phonetics 17 / Stevens Kenneth N., 1989. – pp.: 3-45.
21. *Зиндер Л.П.* Лекции по общей фонетике / Лев Рафаилович Зиндер. – М.: Высшая школа, 1979. – 311 с. ISBN: 4002000000.
22. *Maddieson, I.* Patterns of Sounds / Ian Maddieson. – Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 2009. – 436 p. ISBN: 0521113261.
23. *Jimenez B.C.* Acquisition of Spanish consonants in children aged 3—5,7 months. Language and Speech Hearing, Service Schools 18 / Beatrice C. Jimenez, 1987. – pp.: 357-363.
24. *Laver J.* (1994) Principles of Phonetics / John Laver. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 1994. – 707 p. ISBN: 0 521 45655 X.
25. *McGowan R.* Tongue-tip trills and vocal tract wall compliance. Journal of the Acoustical Society of America 91 / McGowan Richard S., 1992. – pp.: 2903-2910. ISSN: 0001-4966.
26. *Lindblom B.* Economy of speech gestures / Björn Lindblom. In MacNeilage, P., editor, The Production of Speech, Springer-Verlag, Berlin, 1983. – pp.: 217-246.

Стаття надійшла до редакції 10.06.13

Кеба О., ассистент,
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ПРИРОДА ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ ПЕРЕДНЕЯЗЫКОВЫМ ВИБРАНТОМ И ЕГО АЛЬТЕРНАТИВНЫМИ ФОРМАМИ

Статья посвящена проблеме вариативности лингвального вибранта в независимых лингвистических системах. Рассматривается природа существующих взаимосвязей между переднеязыковым вибрантом и его вариативными формами. Автор приходит к выводу, что апикальный вариант вибранта /r/ есть центральным элементом класса лингвальных вибрانтов. Для понимания природы существующих взаимосвязей между переднеязыковым вибрантом и его вариативными формами, фундаментальным является перцептивный критерий. Чем больше совпадают акустические характеристики двух фонем, тем большей есть вероятность их чередования.

Ключевые слова: ротические звуки, лингвальный вибронт, апикальный альвеолярный вибронт, увулярный вибронт.

Кеба О., Assistant Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE NATURE OF THE FUNCTIONAL LINKS BETWEEN PREDORSAL VIBRANT AND ITS ALTERNATIVE FORMS

The article deals with the problem of variability of lingual vibrant in independent linguistic systems. The author discusses the nature of the links between predorsal vibrant and its variable

forms. The author comes to the conclusion that the apical variant of vibrant /r/ is a central element of the class of lingual vibrants. The perceptual criterion is fundamental to understand the nature of the links between predorsal vibrant and its variable forms.

Key words: rothic sounds, lingual vibrant, apical alveolar vibrant, uvular vibrant.

УДК 811.581

І. Несина, аспірант,

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КИТАЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ЗІ СФЕРИ МИСТЕЦТВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто особливості адаптації китайських запозичень, що стосуються сфери мистецтва в українській мові, зокрема з цієї тематичної групи виокремлено мікрогрупи, виявлено причини запозичення, визначено ймовірне джерело походження таких запозичень та частотність їх вживання.

Ключові слова: китайська та українська мова, запозичення, адаптація, лексико-семантичні групи, тематичні групи.

Одним з актуальних аспектів у дослідженні лінгвістики є вивчення лексичних одиниць як елементів системи. Саме такий підхід обумовлює розкриття глибинних структур семантики, що є дуже важливим. Однак вивчення лексичного складу мови пов'язано, як відомо, з низькою трудністю. Обов'язковим і важливим етапом на шляху до глибокого і всебічного вирішення цих проблем – це попереднє вивчення відповідного матеріалу у змістовних масштабних дослідженнях. У центрі подібних досліджень повинно знаходитись слово, адже воно є особливим мікросвітом, у якому відображується шматочок реальної дійсності.

Системна організація лексики проявляється у присутності у ній об'єднань слів, що характеризуються певною спільністю значень. Такі об'єднання слів отримали назву лексико-семантичних парадигм (груп) та тематичних груп. Ф.П. Філін одним з перших відзначив, що «положення про словниковий склад мови як про систему різних лексико-семантичних груп (або рядів, розрядів) слів є одним з поширених у лінгвістиці», але, на жаль, «під цими групами маються на увазі зовсім різні явища: об'єднання слів на основі спільності граматико-семантичних значень, спільності значень словотворчих засобів і т.д., які не є прямим об'єктом власне лексикології, хоча і грають важливу роль у лексикологічних дослідженнях» [1: 32].

У «Нарисах з теорії мовознавства» Ф.П. Філін розглядає поняття «тематична» і «лексико-семантична» групи, але чітких кордонів між ними не проводить. Він стверджує, що в тематичних групах все залежить від того, які ознаки об'єднують слова в класифікацію. У тематичні групи, на думку лінгвіста, можуть входити як їх основні частини, так і лексико-семантичні групи: «в рамках однієї тематичної групи існують більш дрібні, але